

Ali Atif Bir, Bugün 9-14 Eylül 2011

TÜBA'da Sorun Nerede?

Bugün, 9 Eylül 2011

İktidar TÜBA'ya üye seçiliş biçimine operasyon yapınca ortalık karıştı.

Yine her kafadan bir ses çıkıyor. Duruma müdahale kaçınılmaz oldu. Önce gelin Türkiye Bilimler Akademisi'nin kuruluş kararnamesine bir gidip kuruluş amacına bakalım. İşte amaçlar:

1) Türkiye'de tüm bilim alanlarındaki araştırmaları, bilimci kişiliğini ve araştırıcılığı özendirmek ve bu alanlarda emeği geçenleri onurlandırmak; gençleri bilim ve araştırma alanına yönlendirmek,

2) Türkiye'deki bilimcilerin ve araştırmacıların toplumsal statülerinin yükseltilmesi ve korunmasına çalışmak; bilim ve araştırma standartlarının uluslararası düzeye çıkarılmasına yardım etmek.

Şimdi gelin aynı kararnamedeki Türkiye Bilimler Akademisi'nin görevlerine göz atalım:

a) Bilimsel konularda ve bilimsel önceliklerin saptanması amacıyla incelemeler ve danışmanlık yapmak,

b) Toplumda bilimsel yaklaşım ve düşüncenin yayılmasını sağlamak,

c) Hükümete, Türk bilimcileri ve araştırmacılarının toplumsal statüleri, yaşam düzeyleri, gelirleri ve bu tür faaliyetlerin gereği olan özel kolaylık ve ayrıcalıklara ilişkin mevzuat değişiklikleri önermek,

d) Bilimin önemini ülke kamuoyunca takdir ve kabulünü sağlamak ve bilim adamlığını özendirmek için ödüller vermek,

e) Yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi ve görevlerin yerine getirilebilmesi ile ilgili her türlü faaliyette bulunmak.

Peki TÜBA amacına uygun çalışıyor mu? Yukarıdaki görevlerini yapıyor mu? Nereden bileceğiz? Tabii ki faaliyet raporundan. Gelin TÜBA'nın kendi internet sitesinde de yer alan 2010 faaliyet raporuna bir bakalım. Bu rapora göre 2010 yılı TÜBA bütçesi yaklaşık 10 milyon TL. İşte paranın harcandığı yerler.

a) TÜBA'nın 2010 yılı itibarıyla üye sayısı 140. 24 genç bilimci TÜBA'ya katılmış ve 3 gün boyunca danışmanlarına araştırmalarını sunmuşlar.

b) Bütünleştirilmiş doktora programı ve doktora sonrası programı ile 2010 yılında 15 araştırmacı desteklenmiş.

c) "Ders Kitapları Telif ve Çeviri" ödülleri için

2010 yılında 101 başvuru yapmış, 11 kitaba ödül, 7 kitaba mansiyon verilmiş.

d) Bilim Eğitimi kapsamında Avrupa Birliği Fİ-BONACCİ projesi kapsamında ilkokullarda 4 konferans verilmiş (Madam Curie'nin hayatı), Antep ve Antalya'da iki çalıştay düzenlenmiş, Berlin Hür Üniversitesi ziyaret edilmiş, Almanya Bayreuth Üniversitesi'ndeki konferansta sunum yapılmış, iki yabancı hoca TÜBA'da iki gün boyunca öğretmenlere yönelik kurs düzenlemiş.

e) Açık Ders Malzemeleri geliştirilmesi kapsamında 33 çalışma grubu toplanmış, 1 uluslararası 3 çalıştay, 1 konferans düzenlenmiş. Üniversitelerde anketle 25 ders seçilmiş ve konu uzmanlarının yaptığı çeviriler portalda herkese açık şekilde yayınlanmaya başlanmış. (Temel bilimler ağırlıklı.)

Faaliyetler henüz bitmedi. Bu konu çok önemli. Sapla saman karışmasını diye ayrıntılı yazıp bir sonuca varmaya çalışacağım.

Bugün, 10 Eylül 2011

Türkiye Bilimler Akademisi'nin üye seçimi şekline KHK ile hükümet tarafından müdahale edilmesine yorum yapmadan önce TÜBA'nın 2010 yılı faaliyetlerine kaldığım yerden devam edeyim.

Anımsarsanız 2010 yılı yaklaşık kullanılan paranın 10 milyon TL olduğunu yazmıştım. O para 2011 yılı bütçesi imiş. 2010 yılı 8,3 milyon TL.

Bu para ile TÜBA yeni ve genç üye kazanıyor, eski üyeleri elinde tutuyor, bilim eğitimi, açık ders malzemeleri, telif ve çeviri ders kitabı, bilim sözlükleri alanlarında faaliyet yürütüyor. İşte 2010 faaliyetlerinin geri kalanı:

f) Türkçe bilim terimleri sözlüğü ve sosyal bilimler sözlüğü hazırlanması. (Halen sosyal bilimler sözlüğü biraz ortaya çıkmış durumda. Bu sözlük de internet tabanlı "wiki" stratejisi ile ilerliyor.)

e) İstanbul 2010 Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanter Projesi'ni gerçekleştirmek (Bu proje İstanbul 2010 Kültür Başkenti Projesi kapsamında yürütülmüş.)

f) Rabi Medresesi Restorasyonu (11 Mart 2010'da tamamlanmış. Medresenin TÜBA'ya devri konusunda sorunlar var. Ancak bu proje de önceki proje kapsamında bir proje.)

g) 1 çeviri ders kitabı basılmış, 3 kitabın ikinci

baskısı yapılmış, 4 çeviri kitap da sipariş verilmiş.

h) “Bilimi Aydınlatanlar” başlığı altında şeref üyeler ile video-kayıt yoluyla röportaj projesi başlatılmış. Bu kayıtları TÜBA sitesinden yayınlamaya başlamış.

ı) Çevre ve sürdürülebilirlik, bilim etiği, kanser araştırmaları, kök hücre konuları bilimsel platformlara taşınarak tartışma yaratılmış. Bu konularda bilirdi kitapçıkları yayınlanmış. Herkese açık 23 akademik konferans yapılmış, TÜBA üniversite konferansları çerçevesinde de 13 üye 24 üniversitede konuşma yapmış.

i) 13’ü ders kitabı olmak üzere 18 yayın yapılmış.

j) Yurtdışındaki çok sayıda bilim akademisiyle işbirliği yapılarak TÜBA temsil edilmiş.

Faaliyetler bu kadar. TÜBA’nın ne tür kitapları desteklediğini, ne tür açık ders malzemeleri geliştirdiğini görmek isteyen internet sitesine girip inceleyebilir.

2010 gider tablosuna göre 10 milyon TL’nin yaklaşık 3 milyon TL’si akademi üyelik ve genç üyelik destek programlarına gidiyor. 2 milyon TL personel ve işçi giderleri. Türkçenin bilim dili olarak geliştirilmesine 1.2 milyon TL.

Bilim Ödülü için ayrılan para 143 bin TL, burs için 249 bin TL, toplumda bilimin yayılması için harcanan para 67 bin TL.

Yanlış okumadınız Türkiye’de bilim adamlığını özendirmek, bilim insanı olmayı çekici hale getirmek, topluma bilimselliğin yayılmasını sağlamak için kurulan akademinin 2010 yılında bilimin yayılması için yatırdığı para sadece 67 bin TL.

Eğer konuştuğumuz para miktarı buysa, söyler misiniz akademi üyelerinin sayısı 150’den 300’e çıkarsa ne olur, çıkmasa ne olur, iktidar akademinin özerkliğine karşıs ne olur, karışmasa ne olur, Şerif Mardin TÜBA üyesi olsa ne olur olmasa ne olur!

Bugün, 12 Eylül 2011

Araya pazar yazıları girdi, Türkiye Bilimler Akademisi’ne (TÜBA), iktidar müdahalesine yönelik yazı dizimi bitiremedim.

Türkiye’de “Gündeme ilişkin yazan” deneyimli bir köşe yazarı olarak “dizi” yazıya girmenin risklerini bilmeme rağmen girdim işte...

Dizi yazıya girmek risk, çünkü burası Türkiye ve her an okurlarınız için yorumlayacağımız yeni bir gündemin ortaya çıkması saniye meselesi.

TÜBA yazılarına başlayalı beri neredeyse yorumlayacağım ona yakın konu birikti. Yorumlaya-

madığım için entelektüel şişkinlik yapıyor. Bir de Adalet Bakanı Sayın Sadullah Ergin “yargı sürecinin kısılması” ile ilgili yazılarıma iki sayfalık yanıt göndermiş onu hangi arada yayınlayacağım, işte onu bilemiyorum. (Bu arada gözüme takılıp yanıt vermem gereken köşe yazarlarının sayısı ise şimdiden beşe ulaştı bile. Örneğin, Erol Katırcıoğlu Hoca Taraf’ta “pazarlamaya” öyle bir salladı ki eğer yanıt vermezsem kanımız yerde kalır!)

Yine de bu TÜBA konusu sıcak ve önemli, devam etmekte yarar var. Cumartesi günü kaldığım yerden devam edersem, Türkiye Bilimler Akademisi’nin amaçlarını gerçekleştirmek için hiç etkinlikte bulunmadığını söylemek zor.

Ancak bu etkinliklerin çoğu, üniversiteler ve YÖK eliyle de yürütülebilecek düzeyde etkinlikler. Ayrıca çeşitli konularda gündem yaratma gibi etkinliklerin de hem iletişimi iyi değil hem de TÜBA hâlâ çoğu üniversite hocasına TÜBİTAK kadar bile yakın değil, “hafiften akademik açıdan zenginler kulübü” duruyor. Tüm bu olumsuzluklar iktidarın (devletin) müdahale edip YÖK ve hükümet kanalıyla üye atanmasını mı gerektiriyor?

O zaman gelin üye seçimi ile ilgili tartışmalara girelim: Emekli Prof. Dr. Mahmut Hortaçsu’nun Prof. Dr. Şerif Mardin’in TÜBA üyeliğine niye “olumsuz oy verdiği” bir bakalım. Şöyle diyor Hortaçsu Hoca: “Prof. Dr. Şerif Mardin’in seçildiği toplantıda ben de vardım. Niçin kendisine ret oyu verdiğimi açıklamak isterim. Ben Boğaziçi Üniversitesi’nde görev yaparken kendisi bir süre İktisadi Bilimler Fakültesi dekanıydı. Karşılaşmışlığımız vardır. Gayet saygın bir kişiydi. Kendisi üzerine olumlu düşündüğüm zamanlar olmuştur. Sonra Bediüzzaman Hazretleri üzerine, yurtdışındayken yazdığı kitabı okudum. Burada, Bediüzzaman Hazretleri’nin, II. Meşrutiyet ilanından sonra Bitlis’teyken, İstanbul’dan gelen gazetelerdeki bilim yazılarını okuyarak fizik, kimya, matematik ve diğer müspet bilimler üzerine uzman olduğunun söylendiğini yazmıştır. Hayatının en az üçte ikisini sadece fiziğin özel bir konusunda bilgi sahibi olmaya çalışarak geçiren bir kişi olarak, sayısı ne olursa olsun bir bilim insanının bunu kitabında yazamayacağı düşüncesinde olduğum için Prof. Dr. Mardin’e ret oyu verdim. İstanbul gazetelerinin yazılarına bakarak bu konularda bugün de dün de uzman olunamaz. Bir bilim insanı, kanımca, böyle bir düşünceye kitabında yer veremez.”

Gördüğünüz gibi son derece subjektif bir değerlendirmedir. Eğer böyle bir değerlendirme yapılabil-

yorsa, şu anda konsey üyesi olan ve yaptığı bilimsel çalışmalarla psikoloji alanında Türkiye'nin gerçekten yüz akı olan Prof. Sami Gülgöz'e de biri çıkıp "Eşiyle birlikte 'Assess' adlı şirketinden dışarıya iş yapıp para kazanıyor. TÜBA üyesi bilim insanı sektöre bilgi satamaz. Sermaye yardakçılığı yapamaz" diyebilirdi. Düşüncenin sınırı yok ki!

Sosyal Bilim Sözlüğü'nün Kitle İletişimi ve Araçları maddesi hazırlanırken CHP'nin RTÜK'e üye atadığı Prof. Korkmaz Alemdar'a görev verilmiş. Hangi ölçütle acaba? Üstelik Alemdar, Fransızca tabanlıdır ve eleştirel okuldan gelir.

Bu alanda, Prof. Dr. Konca Yumlu, Prof. Dr. Mehmet Küçükkurt, Prof. Dr. Süleyman İrvan (Hadi kendimi saymayayım ama bu alanın ABD kaynaklı en önemli iki lisans kitabının tarafımdan İngilizce'den Türkçe'ye çevrildiğini de anımsatayım.) gibi iletişim alanında İngilizce'den önemli "kuram ve model" kitapları çeviren hocalar dururken neden sadece Korkmaz Alemdar?

Üye seçiminde ve etkinlik için "akademisyen" seçimlerinde bu kadar subjektif davranılıyorsa, TÜBA seçici kurulu; bazı bilim insanları üyeliği hak ettikleri halde "cemaatçi, badem bıyıklı, Kürtçü, Alevi, sistem muhalifi, sermaye yardakçısı" gibi subjektif kriterlerle onları reddediyorlarsa devletin (iktidarın) TÜBA üyeliğinin seçimine müdahale hakkı var mı?

Bugün, 13 Eylül 2011

Artık TÜBA'nın amaçlarını gerçekleştirmek adına "zayıf" etkinlikler yaptığını ve üye seçiminde kısmen de olsa "tarafı" davrandığını anladınız. ÖSYM'den iyi olmasın, TÜBA'nın ciddi bir de iletişim sorunu var. Yaptıklarını da anlatamıyor.

Oldukça ilkel tanımlanmış "basın ve halkla ilişkiler bölümü" var ama yılda sadece 335 bin TL yatırılarak yapılan halkla ilişkiler böyle olur. TÜBA'nın İletişim Bilimi'nden çok çakmadığı da ortada. Sosyal Bilimler Sözlüğü geliştirilirken alanın "Kitle İletişimi ve Araçları" olarak belirlenmesinden de belli. Ortada koskoca bir "iletişim" alanı varken sözlüğü sadece "kitle iletişimi" ile sınırlamak büyük fiyasko...

Tüm bu olumsuzluklara rağmen iktidarın TÜBA üye sayısını 300'e çıkarıp, üyelerin üçte birini Bakanlar Kurulu, üçte birini YÖK, üçte birini de TÜBA'ya atandırması gerekli miydi? Bu durum TÜBA'nın özgür çalışmasının önünde engel mi?

Bu soruya sadece "dünyada bu tür kurumlara hükümet atama yapmaz" deyip işin içinden çıkmak hem kolaycılık hem de haksızlık olur. Dünyada

böyle örgütlenmiş bir YÖK de yok, bu kadar taraflara ayrılmış bir medya da, böyle bir sosyal-siyasi değişimin yaşandığı ülke de...

Eğer değişim kurumlara da yansımayacaksa biz bu değişimi niye yaptık değil mi?

Üstelik karşımızda YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan atandığında "çantamı bile taşıyamaz" diyerek büyük bir nezaketsizlik örneği gösteren Prof. Dr. Celal Şengör var. Sayın Şengör şu anda TÜBA üyesi ve dünyaya AK Parti'nin TÜBA'yı ele geçirdiğini yazıp, dünya bilim kamuoyunda Türkiye'yi itibarsızlaştırmakla meşgul...

AK Parti, eğer kurumlarda "tarafılık" varsa ve bu kurumlar, öncülüğünü yaptığım dediği "muhafazakâr demokrat" zihniyete katakulli yaparak ya da subjektif kararlarla geçit vermiyorsa son çare olarak yasaları değiştirerek değişimi gerçekleştirmeye çalışıyor.

TÜBA'da da olan budur. TFF'de, HSYK'da, TÜBİTAK'ta, YÖK'te olan neyse TÜBA'da da olan budur. TÜBA'nın daha etkin çalışması gerektiği ve daha rasyonel üye seçim ölçütlerine gereksinimi olduğu bir gerçek. Eğer zamana bırakırsanız TÜBA'da bir değişimin yaşanması da mümkün değil. Yapılan kararname değişikliği bir taraftan bakınca özünde doğrudur.

Ancak her değişimde olduğu gibi bu değişimde de mutlak tarafsızlığa ulaşamayacak bu kez AK Parti'nin atadığı hocaların yaptığı yanlılıklar ve tarafılıklar söz konusu olacak, seçimlerde bu kez başka tarafa yanlı davranılacak. Olacak olan budur.

Evrensel olarak bakıldığında iktidarın bilim akademisine üye seçmesi bilim akademisinin bir film akademisine dönüştüğünün göstergesidir ama yapılan "muhalifetin" başka çare bırakmadığı da ortada. Seçilemeyenlerin iktidara baskı yapıp bir şeyler yapmasını istemesi de demokratik rejimin doğasında olan bir şeydir. Buna teknik olarak "baskı grubu" denir.

Son sözü söyleyecek olursam... AK Parti dönemini bir geçiş dönemi olarak kabul ediyorum. Birçok şey olumlu anlamda değişirken, birçok kurum başta bilimsel kurumlar olmak üzere daha öncekilerin yaptığı gibi "yanlı" kararlarla erozyona uğruyor.

Şu anda AK Parti özlediğimiz anlamda bir mutlak demokrasi ve özgürlükler düzenini vadedmiyor ama "dinsizin hakkından imansız gelir" sözünü pekiştirecek uygulamalarla yanlılıklara uzayda bir noktada dur deniyor. Şimdilik nokta. ♦